

LIITE 1. Elinkeinokalatalous Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella

Ammattikalastus

Vuoden 2020 alussa kaupallisen kalastuksen rekisterissä oli Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella noin 158 kaupallista kalastajaa, jotka ovat rekisteröityneet ammattikalastajarekisteriin. Näistä luokan 1 kaupallisia kalastajia on noin 30 henkilöä. Ammattikalastajien määrä on pysynyt viime vuosina kohtuullisen tasaisena. Pois jääneiden tilalle on saatu uusia nuoria kalastajia ja alanvaihtajia muilta sektoreilta. Tarkempi kuvaus alueen kaupallisesta kalastuksesta on esitetty liitteessä 1., Elinkeinokalatalous ja matkailukalastus Sisä-Suomessa.

Keski-Suomen järvillä suurin osa kaupallisista kalastajista pyytää verkoilla ja rysillä, mutta joitakin troolikuntiaakin on. Tärkeimmät saalislajit verkkopyynnissä ovat kuha, ahven ja siika. Keski-Suomessa kaupallinen muikunpyynti on keskittynyt pääosin Keiteleelle ja Konnevedelle. Päijänteestä poiketen em. järvillä on edelleen jonkin verran myös muikun ammattimaista nuottapyyntiä. Merkittävimmät kuhajärvet toiminta-alueella ovat Kolima ja Kivijärvi pohjoisessa Keski-Suomessa, Keurusselkä, Leppävesi sekä Lahden Vesijärvi.

Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella troolilla kalastaa noin 12 troolikuntaa, joiden pääsaalis muodostuu muikusta ja siiasta. Etelä-Päijänteellä ei ole enää pelkästään verkolla kalastavia ammattikalastajia, mutta Keski- ja Pohjois-Päijänteellä ja sen lähialueiden pienillä järvillä kuhan verkkopyynti on paikoin hyvinkin kannattavaa.

Päijät-Hämeen Ruotsalaisella ja Konnivedellä on viime vuosina ollut tasaisen hyvä muikkukanta, mutta siitä huolimatta alueella on melko vähän ammattikalastusta. Tämä johtuu osittain vesialueen repaleisesta omistus pohjasta, sekä yleisestä epäluuloisuudesta ammattikalastusta kohtaan. Menneellä ohjelmakaudella on Heinolan vesille kuitenkin tullut joitakin kaupallisia kalastajia, jotka kalastavat lähinnä rysillä ja nuotalla. Heinolan järvien lisäksi Päijät-Hämeessä on jonkin verran ammattikalastusta muilla pienillä ja keskisuurilla järvillä (mm. Vesijärvellä).

Kymenlaaksossa kaupallinen kalastus on keskittynyt suurimmalta osin rannikolle. Joitakin yrityksiä ammattikalastuksen käynnistämiseksi alueella on ollut, mutta tähän mennessä yritykset ovat kilpistyneet vesialueiden omistajien vastustukseen. Tähän on haettu ratkaisuita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun hallinnoimalla Kymenlaakson sisävesien elinkeinokalatalous selvitys-hankkeella.

Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueen merkittävimmän saalislajit ovat muikku, kuha, särki ja siika. Muikun kannanvaihtelut ovat voimakkaita ja niiden ennustaminen on vaikeaa. Etelä-Päijänteellä vahvojen vuosiluokkien väli on ollut tutkimusten mukaan 10-12 vuotta, mutta viime vuosina se on pysynyt suhteellisen vakaana. Useimmissa muissa muikkujärvissä huippujen väli on 2-3 vuotta. Alueen troolikalastajat ovat tiedostaneet muikkukannan voimakkaat vaihtelut ja he sopeuttavat toimintansa kulloisenkin kalakannan mukaiseksi. Käytettyjä sopeutumiskeinoja ovat olleet mm. uusien pyyntialueiden hakeminen muista vesistöistä sekä pikkusiian pyynti. Osa alueen yrittäjistä on panostanut jatkojalostukseen, jolloin pienemmätkin saaliit ovat riittäneet takaamaan kannattavan yritystoiminnan jatkumisen.

Hämeen ja Keski-Suomen ammattikalastuksen saaliit (1000 kg)

Häme	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
YHTEENSÄ	328	563	386	325	445	621	546	643
Muikku	85	130	94	138	77	123	117	133
Siika	17	7	5	6	7	8	5	4
Kuha	22	55	49	45	121	96	81	110
Ahven	9	30	8	15	16	14	17	10
Hauki	6	6	7	5	17	18	10	20
Särki	128	114	138	66	67	127	118	188
Lahna	49	35	65	44	33	157	66	97
Kuore	10	89	10	4	14	38	12	33
Täplärapu (1000 kpl)	32	70	59	45	190	146	103	112
Muikun mäti (1000 kg)	0	1	1	1	0	0	0	0
Keski-Suomi	2008	2010	2012	2014	2016	2017	2018	2019
YHTEENSÄ	208	206	197	281	377	383	364	382
Muikku	115	130	111	182	205	217	207	210
Siika	1	1	6	7	6	6	5	4
Kuha	9	28	25	24	49	61	64	83
Ahven	6	5	7	4	8	7	8	9
Hauki	7	7	10	6	19	24	20	25
Särki	47	12	11	7	35	11	10	8
Lahna	11	7	11	12	16	14	15	10
Kuore	7	9	6	22	28	17	20	27
Täplärapu (1000 kpl)	0	0	9	18	51	31	17	9
Muikun mäti (1000 kg)	0	1	1	1	1	0	0	2

Toimivia julkisia kalasatamia alueella on vain kolme: Pohjois-Keiteleen Luotolansaarella (Viitasaari), Koliman Ukonniemessä (Pihtipudas) ja Etelä-Päijänteellä (Padasjoki). Kalasatamien puute heikentää ammattikalastuksen edellytyksiä ja aiheuttaa ammattimaisille pyytäjille lisäkustannuksia. Ammattikalastuksen lisääminen ja toiminnan edellytysten parantaminen edellyttäisi uusien kalankäsittelytilojen rakentamista sekä vanhojen tilojen kunnostamista. Tähän on vastattu siten, että kalatalousryhmä on avustanut kalastajien omien tilojen rakentamiseen liittyvässä tukihaussa ja yritystoiminnan kehittämisessä. Toimivien kalastamien lisäksi alueella on suunniteltu joitakin uusia kalasatamia, mutta niitä ei EU-säädöksistä johtuen ole saatu toteutettua.

Kalankasvatus

Kalankasvatuksen edellytykset ovat lähes koko Kymijoen vesistöalueella varsin hyvät. Alueelta löytyvät suuret reittivedet ja niiden suuret virtaamat mahdollistavat kalankasvatuslaitosten riittävän vesityksen. Lisäksi alueen suuret vesistömassat tasaavat laitosten tuottamia ravinnepestöjä, jolloin niiden ympäristövaikutukset jäävät pieniksi.

Kalankasvatus on keskittynyt lähinnä toiminta-alueen pohjoisosiin, jossa se on taloudellisesti merkittävin elinkeinokalatalouden toimintamuoto. Alueelta löytyy useita suuria poikastuotantoon keskittyneitä laitoksia ja joitakin teuraskalaa tuottavia laitoksia. Lisäksi merkittävä osa Suomen luonnonravintokasvatuksen tuotannosta on sijoittunut Keski-Suomeen. Alueen kalanviljelylaitoksista osa on keskittynyt ruokakalan tuotantoon, mikä on näkynyt alituotantona

istukaspoikastuotannossa. Strategiaa laadittaessa alueelle on saatu ympäristölupa kahdelle kiertovesilaitokselle. Toinen on poikaslaitos, joka tulisi Viitasaarelle ja toinen suuren luokan kiertovesilaitos, joka tulisi Heinolaan.

Alueella harjoitettava luonnonravintolammikkoviljely on tällä hetkellä murroksessa kasvattajien ikääntymisen vuoksi. Tämä on näkynyt joidenkin pienien viljely-yksiköiden poistumisena markkinoilta. Suurempien kasvattajien osalta tilanne ei ole vielä hälyttävä, mutta tulevaisuudessa lammikkokapasiteetti näyttää vähentyvän. Tilannetta vaikeuttaa myös lähes 30 vuotta käytössä olleiden altaiden köyhtyminen ja suuret vaihtelut kasvatuksen onnistumisesta (johtuen mm. sään vaihteluista). Näistä seikoista johtuen ainakaan siianpoikasten tuotanto ei pysty vastaamaan tämän hetken kysyntään.

Matkailukalastus

Kalastusmatkailulla ja matkailukalastuksella on koko Sisä-Suomen Kalaleaderin toiminta-alueella erinomaiset mahdollisuudet. Tämän lisäksi matkailijavirrat ovat kasvussa. Toimialan kannattavuus ja yritysten määrä näyttäisikin olevan kohentumassa. Eniten matkailukalastukseen keskittyviä yrityksiä löytyy pohjoisesta Keski-Suomesta (Jyväskylästä pohjoiseen). Myös Päijät-Hämeessä ja Kymenlaaksossa on matkailukalastukseen liittyvä yritystoiminta lisääntymään päin. Keski-Suomen kalastusmatkailussa hyödynnetään mm. Rautalammin reitin virtavesiä ja muita kalastusmahdollisuuksia monipuolisesti. Päijät-Hämeessä matkailukalastustoiminta keskittyy Päijänteen ja Vesijärven ympärille. Kouvolan seudulla kalastusmatkailuyritykset ja matkailukalastus hyödyntävät alueen pienjärviä ja Kymijokea.

Kalastusmatkailuyritysten palveluita käyttävät eniten erilaiset yritys- ja työporukat sekä ulkomaalaiset ryhmät. Keski-Suomessa merkittäviä asiakasryhmiä ovat mm. kalastusvälinevalmistajien tuomat asiakasryhmät. Aikaisempina vuosina venäläisten matkailijoiden osuus palveluiden käyttäjistä oli merkittävä, mutta viime vuosien talouspoliittinen tilanne on vähentänyt heidän osuutensa minimiin.

Kalastusmatkailun kehittämisen suurimmat haasteet liittyvät yleisen taloustilanteen ohella matkailusesongin lyhyteen, paikallisen matkailun infrastruktuurin parantamiseen, asiakasryhmien laajentamiseen sekä saalisvarmuuteen: toiminta-alueen karut vesistöt ovat etenkin viehekalastuksen saalisvarmuuden kannalta paikka paikoin haasteellisia. Lisäksi kalastuslain muutos on vähentänyt pyyntikokoisten taimenten istuttamista virtavesiin, mikä näkyy saalisvarmuuden heikentymisenä ja vaikeuttaa kalastuskohteiden markkinointia. Saalisvarmuuden tuomiin haasteisiin voidaan pyrkiä vastaamaan mm. sitomalla kalastusmatkailu osana muihin ohjelma- ja elämyspalveluihin ja/tai ammattikalastukseen.

Kalastusmatkailussa hyödynnettävien kalastuskohteiden ja niitä palvelevan infrastruktuurin kehittämisessä on vielä paljon kehitettävää ja mahdollisuuksia. Kohteiden kehittäminen tulisi kuitenkin tehdä yhteistyössä alueen muiden elinkeinokalatalouden harjoittajien, matkailuyritysten sekä alueen asukkaiden kanssa.

Virtavesissä tapahtuva matkailukalastus perustuu osin istutettujen lohikalojen pyytämiseen. Keski-Suomessa Rautalammin reitillä on vielä jäljellä luontainen taimenkanta, jota on pyritty

suojelemaan pitkään mm. keskittämällä pyyntiä rasvaeväleikattuihin istutuskaloihin. Alueen virtavesiin tapahtuvat kalanistutukset perustuvat suurelta osin voima- ja metsäyhtiöiden velvoiteistutuksiin. Velvoiteistutukset toteutetaan usein kerralla, minkä johdosta kalat ovat suurissa parvissa istutuspaikkojen lähistöllä. Matkailukalastuksen parissa työskentelevien yrittäjien mielestä istutuksia tulisikin jakaa laajemmalle alueelle ja pidemmälle ajalle. Tämä parantaisi pitkällä aikavälillä matkailukalastuskohteiden saalisvarmuutta sekä edesauttaisi istutusparvien ”hajoamista” laajemmalle vesialueelle. Lisäksi istutuksissa tulisi yrittäjien mielestä suosia aina alkuperäisen geenikannan mukaisia kaloja.

Matkailukalastuksen ongelmiin on pyritty etsimään ratkaisuita Päijänne-Leaderin hallinnoimassa Sisä-Suomen matkailukalastuksen nykytila ja tulevaisuuden edellytykset-hankkeessa sekä Jyväskylän ammattikorkeakoulun Matkalla kalaan-hankkeessa. Matkailukalastuksessa on ollut nähtävissä selviä virkistymisen merkkejä ohjelmakaudella 2014-2020.

Kalanjalostus

Alueella toimii muutamia merkittäviä kalanjalostusyhtiöitä. Keski-Suomessa niitä on n. viisi ja Päijät-Hämeessä kaksi. Keski-Suomen kalanjalostusyhtiöistä kaksi valmistaa täyssäilykkeitä. Muiden tuotanto painottuu erilaisiin savustettuihin tuotteisiin. Päijät-Hämeen jalostusyhtiöistä yhdellä on varsin laaja tuotekirjo ja muiden toiminta on pienimuotoista. Alueella toimii myös joitakin sivutoimisesti kalaa jalostavia yrityksiä. Kalanjalostusyrittäjien lisäksi osa toiminta-alueen kalastajista harjoittaa saaliin jalostamista. Liittiin syntyi 2020 savukalatuotteisiin keskittynyt jalostusyhtiö.

Kauppa ja tukkutoiminta

Alueella toimii varsin vähän kalakauppaa harjoittavia yrityksiä. Keski-Suomessa niitä on kaksi, Päijät-Hämeessä yksi ja Kouvolassa yksi. Näiden lisäksi on joitakin yrityksiä, jotka myyvät kalaa muiden tuotteiden ohella. Kalatukkuja alueella toimii useita, mutta vain yhdellä on toimipiste alueella. Kalakaupan ja -tukkujen toimintaa vaikeuttaa kalan kausittainen saatavuuden vaihtelu.